

SINT- JOBKAPEL TE AALST

Sint Jobstraat zn te Aalst
Beschermingsbesluit: 22 oktober 1975

BEHEERSPLAN

OKTOBER 2017

Architecten Beeck & Hermans bvba, mei 2016

Opdrachtgever:

VZW Dekenale Werken van het Dekenaat Aalst
Sint-Martensplein 5
9300 Aalst

Opgemaakt door:

ARCHITECTEN BEECK & HERMANS bvba
Sint-Katelijnestraat 46
2800 Mechelen
tel 015 20 63 42
info@architectenbeeckhermans.be
www.architectenbeeckhermans.be

INHOUDSTAFEL

1	Identificatie en afbakening	3
2	Historische nota	5
2.1	De oorsprong	5
3	Inventarisatie erfgoedelementen.....	8
3.1	Algemene beschrijving	8
3.2	Gevels	8
3.3	Buitenschrijnwerk	11
3.4	Dak.....	13
3.5	Kapel.....	14
3.6	Sacrisitie	17
3.7	Meubilair	18
3.8	Beelden	23
3.9	Omgeving.....	26
3.10	Grotkapel	28
4	Beschrijving van de erfgoedwaarden	31
5	Visie op het toekomstig beheer.....	32
5.1	Hoofddoelstellingen	32
5.2	Nevendoelstellingen.....	33
6	Opsomming van de werkzaamheden	34
6.1	Eenmalige werkzaamheden.....	34
6.2	Terugkerende maatregelen.....	35
7.	Manier en tijdstip van opvolging.....	37
7.1	Eenmalige werkzaamheden.....	37
7.2	Terugkerende maatregelen.....	37
8.	Bijlagen	38
9.	Bibliografie	39

1 IDENTIFICATIE EN AFBAKENING

Aanleiding en doel beheersplan:

Het onderwerp waarvoor een beheersplan wordt opgemaakt, betreft de Sint-Jobkapel te Aalst. Dit beheersplan zal worden opgesteld voor zowel het exterieur, het interieur als de onmiddellijke omgeving. Het beheersplan wordt opgemaakt om een langetermijnvisie op het beheer te stimuleren, zoals het erfgoeddecreet dit vraagt. Om het beheer te realiseren zullen een aantal werkzaamheden nodig zijn waarvoor beroep zal gedaan worden op erfgoedpremies.

Benaming:

Sint- Jobkapel

Adres:

Sint- Jobstraat zn
9300 Aalst

Eigenaar:

VZW Dekenale Werken van het Dekenaat Aalst
Sint- Martensplein 5
9300 Aalst

Kadasternummer(s):

41002B0150/00A000

Beschermingsbesluiten:

Besluit nummer 0900 van 22 oktober 1975:

Als monument: 'Sint- Jobkapel'

Als cultuurhistorisch landschap: 'onmiddellijke omgeving Sint Jobkapel'

Juridische toestand:

Vergund

Bestemmingsplannen:

Niet gelegen in een RUP, BPA of verkaveling

2016 Sint- Jobskapel (bron: Bingmaps)

Afbakening ruime omgeving:

Duiding van de Sint-Jobkapel (rood) ten aanzien van de ruime omgeving. (bron: www.inventaris.onroerend-erfgoed.be)

Afbakening kadasterplan:

Kadasterplan met afbakening van de kapel en het cultuurhistorisch landschap Beschermingsomvang aangegeven (lichtblauw): Sint-Jobkapel met omgeving (bron: cadgis.be)

2 HISTORISCHE NOTA

Onderstaande is voornamelijk een synthese van het materiaal-technisch onderzoek door Ornament cvba, aangevuld door:

- plaatselijk nazicht in situ door Architecten Beeck & Hermans bvba,
- de beschrijvende tekst van de inventaris van onroerend erfgoed,
- internet¹
- oude foto's van de beeldbank 'Made in Aalst'
- historische beschrijving door Els Geukens, 'De Sint- Jobkapel te Aalst',
- een brochure uit de reeks 'De Cahiers van de Generale' een uitgave van Dialoog, onder redactie van Jean- Paul van der Poorten en Hendrik Strypens,
- Van Nuffel, P., Alostum Religiosum, Beelden en schetsen uit den besloten tijd, Canaletto, Aalst , 1911
- Marc Robben, Metselaarstekens/ Merktekens, Aalst Sint-Jobkapel, www.graafschaploon.be, laatst geraadpleegd 28 oktober 2016.
- De Potter, F., Broeckaert, J., Geschiedenis der Stad Aalst, 't voormalige land van Aalst, p. 321-326, 1875.

2.1 DE OORSPRONG

15de eeuw: ontstaan van de kapel

Reeds in 1429 werd een kapel in de nabijheid van de heerlijkheid Regelsbrugghe vernoemd in het Schepenboek.² De kapel werd gebouwd enkele jaren nadat in Aalst de eerste pestepidemie (1423) uitbrak.³ Sint- Job werd aangeroepen tegen kwade, etterende zweren, tegen puisten en huidziekten. De grote aanbidding voor Sint-Job tijdens de pestepidemieën zorgde voor de groeiende rijkdom van de kapel. In 1497 stichtte Beatrix Vincx een eeuwige, erfelijke rente in het voordeel van de kapel, ten einde alle weken door een kapelaan de mis te laten lezen. Deze diensten zorgden voor het overleven van de Sint-Jobkapel in moeilijkere perioden die volgden.

Links: 1771-1778 Ferrariskaart; kerk ten aanzien van de heerlijkheid Regelsbrugghe (bron: geopunt.be)⁴

Rechts: 1841, Atlas der buurtwegen; grens Aalst met Nieuwenkerken duidelijk zichtbaar. (bron: geopunt.be)⁵

15de tot 16de eeuw: verval en herstel

In 1575 werd Aalst ingenomen door de Spanjaarden.⁶ In 1599 bevond de kapel zich in een slechte staat, ze was vervallen en het dak ontbrak.⁷ Vermoedelijk werd de kapel immers rond deze periode in ere hersteld of zelfs herbouwd. Het oudste gedeelte van de kapel wordt door de metselaarstekens en de stijl van het originele portaal rond deze periode gesitueerd. De huidige oude kern bestaat uit de eerste drie

¹ (Stad Aalst 2005)

² (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Kasteel van Regelsbrugghe, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/498> (geraadpleegd op 14 december 2016).)

³ (www.aalst.tv, 2016)

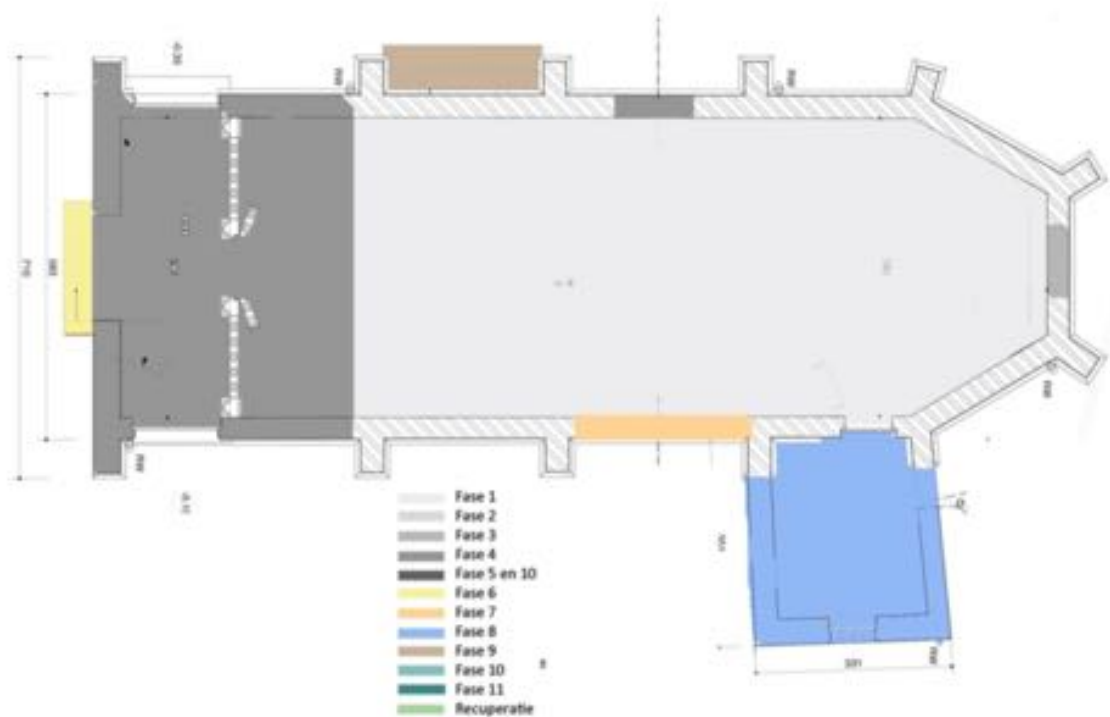
⁴ (Agentschap Informatie Vlaanderen sd)

⁵ (geopunt.be)

⁶ (Ornament cvba 2012-2013)

⁷ (Van Nuffel 1911)

traveeën van de zuid- en noordgevel en het driezijdige kooreinde.⁸ Het portaal werd later (1662/1663)⁹ verplaatst en vergroot en in de westelijke travee van de noordwand geplaatst.

17de eeuw: verbouwing tot de huidige kapel

Aan het begin van de 17de eeuw¹⁰ werden de plechtigheden ter ere van Sint-Job hernomen. Tussen 1648 en 1669 sloeg de pest opnieuw meedogenloos toe in Aalst. De kapel verwierf door deze nieuwe pestgolf extra aandacht als bedevaartsoord. De inkomsten van de kapel kenden een verdubbeling in deze periode. In 1657 werd een communiebank, een schilderij, een grote klok, het tabernakel, een kelk, twee zilveren ampullen en vijfduizend zilveren erpenningen gekocht. De communiebank, deze is nu niet meer aanwezig, werd gebeeldhouwd door Seb. Ducan, de penningen gemaakt door Willem van Wambeek. In 1658 werd een nieuwe vloer geplaatst met blauwe en wit-marmeren tegels.

De Franse belegering in datzelfde jaar zorgde voor de gedeeltelijke verwoesting van de kapel. De kostbaarheden werden tijdig in veiligheid gebracht. Na de aftocht van de Fransen begon men met de herstellingen van de kapel.

In 1662 werd de kapel opnieuw door bedevaarders bezocht. Het succes van de kapel was bijzonder groot. Om de bedevaarders niet in de regen te laten staan wachten, werd een aanvraag ingediend om het portaal te vergroten, te verplaatsen en een grotere kapel te bouwen.

De stad Aalst ging akkoord, de huidige kapel werd gebouwd in 1663. Tijdens de bouw is de gedenksteen¹¹ "Anno 1663" boven het venster in de westgevel ingemetseld. In 1690 werden twee schilderijen, die de drie koningen voorstellen, aangekocht, in 1697 het schilderij "de bruiloft te Cana in Galilee".

18de eeuw: groeiende rijkdom van de kapel

In de 18de eeuw bleef de kapel een druk bezochte bedevaartsplaats.¹² In 1710 werd een nieuwe klok vervaardigd voor de toren. In 1725 werden een Onze-Lieve-Vrouwe beeld en twee engelenbeelden aangekocht van de Annunciaden. Drie jaar later leverde Judocus van Dam een kruisbeeld. In 1733 werd de kapel van een nieuw dak voorzien in opdracht van weduwe Cayman en zes jaar later werden er 'aanzienlijke herstellingen' uitgevoerd door Pieter van Nuffel. De kapel ontving een nieuw altaar in 1760, gemaakt door Cornelius de Schaepdryver. Het nieuwe schilderij verbeeldt Sint-Job op de mesthoop die door vrouw en vrienden bespot wordt, het oude werd afgebroken en gestockeerd. In 1769 werd er in de

⁸ (Ornament cvba 2012-2013)

⁹ (Ornament cvba 2012-2013)

¹⁰ (De Potter en Broeckaert 1875)

¹¹ (Ornament cvba 2012-2013)

¹² (Agentschap Onroerend Erfgoed sd)

kapel een nieuwe communiebank geplaatst. In 1771-1772 kwam de kapelafscheiding van de Sint-Martinuskerk naar de kapel. Deze kapelafscheiding werd omgebouwd tot het huidige doksaal. In 1776 voorziet Antoon Gilladen de kapel van nieuwe glasramen. In 1794 herstelde Eman. Vronck het dak van de koepel en het altaar en toebehoren.

Tijdens het Franse bewind werd de kapel te koop aan geboden (17/7/1796) en verkocht aan Jan-Baptist Leunckens (20/8/1799). Ondanks de uitdrukkelijke voorwaarde om de kapel af te breken, bleef ze in dienst voor clandestiene missen en werd niet afgebroken.

19de eeuw: heropening

De kapel werd plechtig heropend in 1805 en in 1806 werd het torentje hersteld. Op een van de steunbalken van het torentje staat een inscriptie "Hersteld 1806" te lezen. Deze inscriptie duidt aan dat het torentje, maar vermoedelijk ook het hele dak tot de kapel, werden hersteld. In 1886 vond een nieuwe herstelling aan de balken van de toren en het kruis plaats. In 1887 wordt het altaar verguld en herschilderd door Albrecht Meganck (7/5/1858-1905).

De sacristie, een eenvoudige aanbouw onder een schuin dak, is nog niet zichtbaar op het kadastrale plan (1860)¹³, toch is de doorgang naar de sacristie qua vormgeving 19de eeuws. Enkele bouwsporen zijn nog aanwezig en kunnen verwijzen naar een verwijderde aanbouw of eventueel een voorganger van de huidige sacristie. In de 19de eeuw werd vermoedelijk ook de stenen draagstructuur van de Calvarie geplaatst.

20ste eeuw: herstellingen

De datering van de bouwfasen werd in kaart gebracht door Ornement cvba. De 20ste eeuw werd gekenmerkt door verschillende herstellingen en een laatste heropleving van de Sint-Jobkapel.

1905: altaarblok en tabernakel afgebroken en verhuisd naar een kerk der paters-Kapucijnen (huidige Sint-Antoniuskerk)

een nieuwe vloer wordt gelegd, nieuw tabernakel en altaarblok worden besteld en geplaatst¹⁴

1927: kapel werd overgemaakt aan de Sint-Martinuskerk

nieuw glasraam geplaatst door Arthur Thybaert.

1933: nieuw schaliedak en offerblok

1935: vernieuwing omgeving

1936: bouw Heilig Grafkapel (de rotsconstructie op het terrein)

1942: de kapel werd afgekapd en herbezet

Midden 20ste eeuw: diverse herstellingswerken aan de Calvarie, het kruisbeeld, Offerblok en schaliën (heropleving van verering Sint-Job)

1953: plaatsing elektriciteit en de herstelling klokstoel

1954: herstellingswerken binnen en buiten; nieuwe glasroeden, glasramen, voorzien door de heer Coffo, en een lambrisering, communiebank wordt gereinigd en een nieuwe bidbank wordt voorzien.

1963: bestaande trap wordt uitgebroken en vernieuwd en de plankenvloer van het doksaal wordt vernieuwd.

1966: herstellingen uitgevoerd aan klok, toren en dakgoten, de gevels worden geschilderd en gerestaureerd. Het schilderij van het hoofdaltaar wordt hersteld.

Vanaf 1969 wordt de kapel minder onderhouden. Dit had te maken met de oprichting van de nieuwe Sint-Antoniusparochie.

In de jaren '70: herstellingen aan het dak van de kapel

1975: de kapel en zijn onmiddellijke omgeving worden beschermd.

Vanaf 1984 start de laatste restauratiecampagne door architect Peter Banckaert waarbij de volledige kapel werd ontdaan van zijn witte overschildering, alsook is de plintzone rondom rond ontdaan van de cementbepleistering. De gevel werd opnieuw wit geschilderd, mogelijks met vrijlating van de noordgevel. De datumsteen in de westgevel werd vervangen, het originele exemplaar staat in de sacristie.

2016-...: restauratiedossier fase 1: gevels, dak, schrijnwerk en buitenaanleg - start werken 2017

¹³(Ornement cvba 2012-2013)

¹⁴(Ornement cvba 2012-2013)

3 INVENTARISATIE ERFGOEDELEMENTEN

3.1 ALGEMENE BESCHRIJVING

De Sint-Jobkapel is gelegen op de hoek van de Sint Jobstraat en de Frans Roucelstraat. De kapel bestaat uit een eenbeukige ruimte van vier traveeën met een driezijdige koorsluiting. Tegen de zuidgevel is de sacristie gebouwd. De noordgevel en westgevel zijn in zichtbaar metselwerk, de overige gevels zijn wit geschilderd. De noord- en zuidgevels en het koor zijn gestut door middel van steunberen, die werden voorzien van een leien afdak. Het zadeldak van de kapel is bedekt met leien en draagt een vierkante dakruiter met klok. Op de bakstenen en witstenen lijsten werden in een vorige restauratie bakgoten aangebracht. Het lessenaarsdak van de sacristie is bedekt met zwarte pannen.

De Sint-Jobkapel is gelegen in een ommuurd tuintje met linden. Ten zuidwesten van de kapel bevindt zich een grot opgebouwd uit rotsblokken, genoemd de Heilig Grafkapel. Het geheel wordt van de straat gescheiden door een laag bakstenen muurtje afgedekt met ezelsrug.

3.2 GEVELS

Beschrijving:

- Noordgevel:
 - Gevel opgetrokken in bak- en zandsteenstijl, metselwerk is zichtbaar, met sporen van de witte afwerking
 - Metselaarsteken in oostelijke travee: patroon van 5 ruiten met in iedere ruit een donkere baksteen
 - Metselaarsteken in travee Calvarie: twee maalkruizen met centraal erboven opnieuw telkens een ruit, kleiner dan de vorige.
 - Door middel van de metselaarstekens kan de kapel vermoedelijk niet voor midden 16de eeuw gedateerd worden en een late datering in het tweede kwart van de 17de eeuw.
 - Gestut door middel van steunberen die werden voorzien van een leien afdekking
 - Voorzien van één spitsboogvenster in gecementeerde omlijsting ter hoogte van de tweede travee van het schip
 - Bevat een korfboogdeurtje met zandstenen negblokken onder een gebogen driuplijst, deze driuplijst werd vermoedelijk gerecupereerd van een deur die verplaatst werd van de derde naar de eerste travee in 1662/1663
 - Twee trekankers bevinden zich in de eerste travee
 - Tegen de gevel werd de overliefde calvarie aangebracht
 - Gevel geaccentueerd door uitragende witstenen lijst en uitgemetselde tandlijst in de eerste travee
 - Onderaan witstenen plint
 - Bouwsporen (1662-1663) van dichtgemetselde deur en verlenging van de kapel met één travee ter hoogte van de regenafvoer
- Westgevel:
 - Puntgevel opgetrokken in bak- en zandsteenstijl, metselwerk is zichtbaar
 - 5 smeedijzeren trekankers, bovenste in de top van de puntgevel in kruisvorm
 - Voorzien van één centraal spitsboogvenster in gecementeerde omlijsting
 - Onderaan witstenen plint
 - Bekroond met klein kruis
 - Datumsteen ingemetseld "Anno 1663"
 - Bouwspoor in zuidelijke hoek van herstelling in 1984-1985
 - Kleine aanbouw met afdak (voor 20ste eeuw)
- Zuidgevel:
 - Gevel opgetrokken in bak- en zandsteenstijl, metselwerk is wit geschilderd
 - Gestut door middel van steunberen die werden voorzien van een leien afdekking
 - Voorzien van één spitsboogvenster in gecementeerde omlijsting ter hoogte van de tweede travee van het schip

- Voorzien van één spitsboogvenster in gecementeerde omlijsting ter hoogte van de tweede travee van het schip
 - Bevat een korfboogdeurtje met zandstenen negblokken, vermoedelijk gerecupereerd van binnenzijde van dichtgemetselde deur in noordelijke gevel in 1662-1663.
 - Tegen deze gevel is de sacristie aangebouwd die een ovaalvormig venster met natuurstenen omlijsting en diefijzers bevat aan de zuidgevel. De vensteropening is gemaakt van gerecupereerd maaswerk, mogelijk uit een van de vensters van de kapel. Deze kunnen dus vermoedelijk voor 1860 gedateerd worden.
 - Gevel geaccentueerd door uitkragende witstenen lijst en uitgemetselde tandlijst in de eerste travee
 - Onderaan witstenen plint
 - Bouwnaad van verlenging kapel met één travee in 1662-1663, bouwspoor van mogelijke aanbouw
- Oostgevel:
- Polygonaal kooreinde, gevel opgetrokken in bak- en zandsteenstijl, metselwerk is wit geschilderd
 - Gestut door middel van steunberen die werden voorzien van een leien afdekking
 - Twee schuine traveeën voorzien van spitsboogvensters in gecementeerde omlijsting
 - Centraal venster van het koor is dichtgemetseld
 - Bovenaan uitkragende witstenen lijst
 - Onderaan witstenen plint

Noordgevel

Uitgemetselde tandlijst

Westgevel

Zuid- en Oostgevel

Ovaalvormig venster in zuidgevel sacristie

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

Diagnose:

De gevels werden gerestaureerd in 2017. De muurvlechtingen van de kopgevel werden hersteld. Alle gevels werden gekaleid.

3.3 BUITENSCHRIJNWERK

3.3.1 Glaswerk

Beschrijving:

- Spitsboogvensters
 - 1 in noordgevel, 1 in zuidgevel, 2 in de schuine traveeën van het koor, één in de westgevel
 - Dichtgemetseld venster centraal in het koor
 - Horizontale raambruggen met metalen deklatten
 - Zijn ingevuld met glas-in-lood in helder reliëfglas
 - Panelen zijn uitgevoerd in helder reliëfglas, het randglas in gekleurd glas
- Ovaal raam zuidgevel sacristie
 - Ovaalvormig opening met natuurstenen omlijsting en diefijzers
 - Rechthoekig houten raam

Spitsboogvenster

Ovaalvormig venster in zuidgevel sacristie

3.3.2 Deuren

Beschrijving:**Deur noordgevel**

- Korfboogdeurtje
- Deuropening met zandstenen negblokken onder een gebogen druiplijst
- Natuursteenomlijsting is recuperatiemateriaal van een vroeger portaal in de noordgevel
- Houten opgeklampte deur is ook recuperatiemateriaal en zit omgekeerd, zichtbaar aan slotplaat
- Smeedijzeren hengsels om deur te sieren
- Langs binnenzijde ook smeedijzeren hengsels en slotplaat zichtbaar

Deur zuidgevelgevel

- Korfboogdeurtje
- Deuropening met zandstenen negblokken
- Natuursteenomlijsting is recuperatiemateriaal van binnenzijde van een vroeger portaal in de noordgevel
- Houten opgeklampte deur
- Langs binnenzijde smeedijzeren hengsels en twee schuifsloten

Deur noordgevel

Binnenzijde deur noordgevel

Binnenzijde deur noordgevel

Deur noordgevel

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

Binnenzijde deur zuidgevel

Diagnose:

De inkomdeuren en het ovaal raam van de sacristie werden gerestaureerd, het overige schrijnwerk werd hersteld en geschilderd tijdens de exterieurrestauratie 2017.

3.4 DAK

Beschrijving:

- Dak kapel
 - Bedekt met natuurleien, geplaatst met leihaken
 - Bakgoten aangebracht op de bakstenen en witstenen lijsten tijdens vorige restauratie
 - Kruis op top westgevel
- Dak sacristie:
 - Lessenaarsdak bedekt met zwarte pannen
 - Hanggoot aan zuidzijde
- Klokkentorentje westzijde dak
 - Onderste delen en dak zijn bedekt met natuurleien
 - Bekroond met vergulde windhaan met bol
 - Het torentje bevat één klok. Deze werd vervaardigd in 1710 met de inscriptie: 'jordaen smets fecit / heeft mij geghoten / anno 1710'. De klok bevat een voorstelling van het Doopsel van Christus.

Diagnose:

Tijdens de exterieurrestauratie 2017 werd de dakconstructie hersteld, de bebording werd behouden en bekleed met antracietkleurige natuurleien. Ook het klokkentorentje en de klok werden hersteld. De kruisen werden gerestaureerd en de haan en de bol opnieuw verguld. Het dak van de sacristie werd bedekt met zwarte gesmoorde Boomse pannen, dit geldt ook voor de uitsprong aan de westgevel. Het dak van de calvarie werd opnieuw bedekt met leien.

Klokkentorentje

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

Dakbedekking kapel en dakbedekking sacristie

3.5 INTERIEUR KAPEL

Beschrijving:

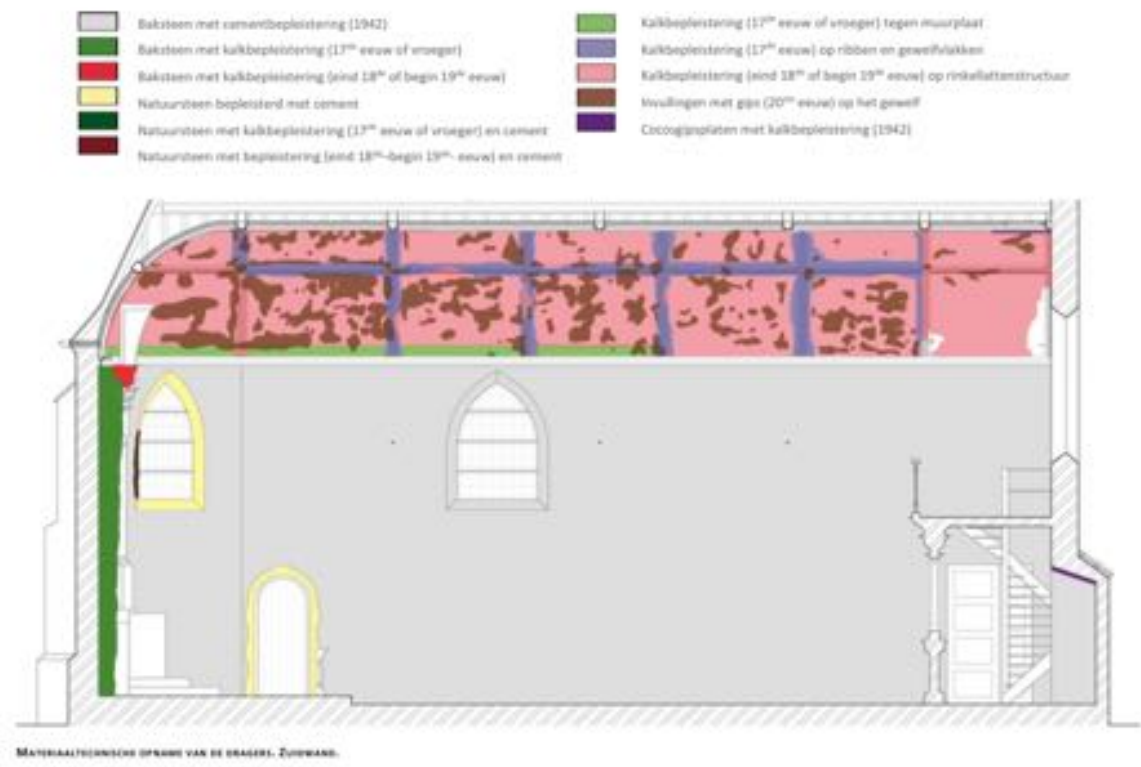
- Vloer: diagonaal patroon van zwarte Basècle tegels met centraal op de as een kruispatroon in witte Carrara tegels.
- Wanden¹⁵
 - Grootste deel van de wanden zijn bepleisterd met cementmortel op bakstenen drager en daarna wit (NCS S 0500-N) geschilderd met latexverf na ontleistering in 1942
 - Een deel van de wand in het koor werd dankzij het altaar beschermd tegen de ontleistering, hier bevindt zich een dunne lichtgele pleister uit kalkzandmortel met kalkpitten. Hier bevinden zich oudere afwerkingslagen alsook een zwartschildering rondom rond het nu verdwenen altaar
 - In de noordwand bevindt zich een deur naar de sacristie, de negblokken van de deuromlijsting zijn geïmiteerd in cement
 - Trekkers (3) tussen noord- en zuidwand verspreid over de hele diepte van de kapel
- Plafond bestaat uit een tongewelf met zichtbare ribben¹⁶:
 - Voor de 17de eeuw: kalkzandbepleistering op de ribben en onderste gewelfvlakken, niet geweten wat toen in de gewelfvlakken aanwezig was
 - 17de eeuw: bepleistering met een pakket kalk- en lijmverven
 - Eind 18de of begin 19de eeuw: kalkbepleistering op rinkelattenstructuur
 - Na 1942: herstellingen met cocosgipsplaten
 - 20ste eeuw: invullingen met gips op het gewelf
 -
- Houten trap naar doksaal in eik of grenen

Diagnose:

- Vloer:
 - In redelijke staat
 - Typische verweringsverschijnselen van Basècle: afschilfering en beschadigde stukken
- Wanden:
 - De cementbepleistering vertoont een regelmatig barstenpatroon
 - Cementbepleistering werkt nadelig omdat het niet dampdoorlatend is
 - Vochtrophoping achter bepleistering wat zorgt voor verzwakking van metselwerk en metselmortel
 - Latexverf is goed bewaard
- Plafonds:
 - Invullingen met gips, zowel grote vlakken als kleine retouches
 - Afwerkingslaag: dispersieverven en gips
 - Afwerkingslaag vertoont een barstenpatroon
- Trap bevindt zich in goede staat

¹⁵ (Ornament cvba 2012-2013)

¹⁶ (Ornament cvba 2012-2013)

Materiaaltechnische opname van de dragers, Ornament cvba

Vloer kapel: combinatie zwarte Basècles en witte Carrara tegels

Vloer kapel ter hoogte van altaar

Bepoisterd tongewelf kapel met trekkers

Overzicht tongewelf en muren

Tongewelf Sint-Jobkapel

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

3.6 INTERIEUR SACRISTIE

Beschrijving:

- Vloer: zwarte Basècles tegels
- Wanden
 - bepleisterd en geschilderd in een afgeleide van wit
- Plafond: pleisterplaten en geschilderd in een afgeleide van wit
- Schrijnwerk: rechthoekig houten raam in ovale opening met dievenijzers
- Houten geklante deur

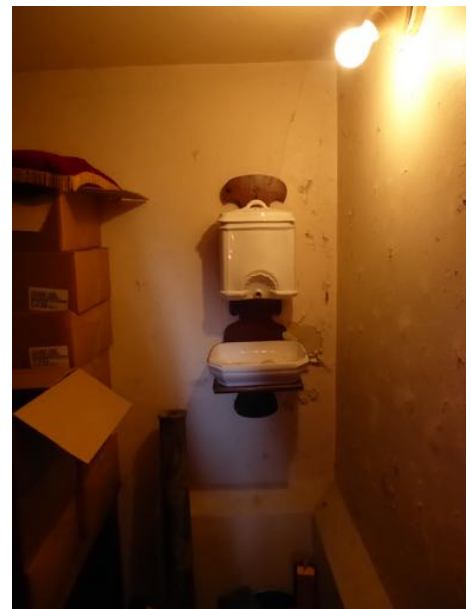
Sacristie wand met ovaalvormig venster

Sacristie wand

Deur sacristie
© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

3.7 MEUBILAIR

3.7.1 COMMUNIEBANK¹⁷

Beschrijving:

- Uitvoerder Jan Coopmans
- Materialen eikenhout
- Datering 1761
- Plaats gesitueerd aan ingang koor en vormt koorafsluiting
- Beschrijving

Voorzien van knielbank vooraan. Vijf smalle pilasterpanelen en vier rechthoekige ajourpanelen starten op geprofileerde voetlijst. De vormgeving is symmetrisch. Uiterste panelen zijn uitgewerkt als opendraaiende deuren. De vier ajourpanelen zijn uitgewerkt met rococo niervormig medaillon en rocaille c-vormig steekwerk. De verticale pilasterpanelen zijn sober opgevat met vegetale rococo motieven onder- en bovenaan, het centrale uitgewerkt met verwijzing naar de communie: kelk met hostie.

Diagnose:

De communiebank is in redelijke staat. Er zijn geen structurele problemen en het hout is in goede staat. Het schadebeeld bestaat vooral uit loszittende delen, kieren tussen panelen en kleine scheurtjes in het hout en sporen van houtworm, die vandaag niet meer actief is. Het linkse paneel is lichtjes verzakt en helt naar achteren. De lijst onderaan is op verschillende plekken los gekomen. Er is een dikke laag boenwas aanwezig op de communiebank die witte sporen nalaat.

Overzicht Communiebank (18de eeuw)

Detail communiebank

Rechter ajourpaneel communiebank
© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

Communiebank

¹⁷ (Ornament cvba 2012-2013)

3.7.2 ALTAAR¹⁸

Beschrijving:

- Uitvoerder Cornelius Schaepdryver(1710-1772), afwerking door Albrecht Meganck
Uitvoerder altaartafel, tabernakel en kaarsenbank niet gekend
Schilderij door Benedictus de Noose, is gedemonteerd en is overgebracht naar het Stedelijk Museum van Aalst voor bewaring
- Materialen constructiehout en paneelwerk uit naaldhout, figuratieve delen uit lindehout
- Datering Altaar 1760, tabernakel 1905, schilderij 18de eeuw, 1887 navering en vergulding altaar
- Plaats Koor
- Beschrijving¹⁹
Centraal altaarstuk: schilderij op doek, vervaardigd door Benedictus de Noose, voorstelling van Sint-Job op de mesthoop, bespot door vrouw en vrienden.
Altaarstuk en houten beeldje (kopie sinds diefstal) verwijzen naar Sint-Job
Portiekaltaar met schuin gepositioneerde rondzuilenparen op sokkelprofiel met vierkant. Laatste, huidige afwerkingslaag sinds 1887 geschilderd en verguld door Albrecht Meganck. De kapitelen zijn van de composietorde. Achter de zuilen bevindt zich eenvoudig paneel- en lijstwerk. Onderbouw bestaat uit ensemble van schuine gepositioneerde onder- en bovenpostamenten, uitgewerkt met geprofileerd paneel- en lijstwerk. Het laatbarokke entablement en gebogen fronton vormen samen het bovenwerk van het altaar.
Het altaar kende 6 afwerkingslagen, waarvan sommige gedeeltelijke overschilderingen.

Het altaarstuk is een erfgoedelement. Het schilderij is onroerend door aard en integraal deel van het altaar.

Diagnose:

Diagnose structuur:

De top met baldakijn is verzakt en helt voorover. Het bovenste sluitstuk was vroeger verankerd, nu niet meer. De hele constructie is doorgezakt en heeft geleid tot het loskomen van een aantal planken in de achterwand van het baldakijn. De verbindingen met handgesmede nagels vertonen vaak roestvorming. Er zijn geen duidelijke tekenen van houtrot maar het is mogelijk dat door de rechtstreekse plaatsing van het altaar tegen de vochtige muren het hout is verzwakt.

Diagnose afwerking:

Afschilfering, barstvorming en verpoedering zijn de voornaamste problemen. De zones met afschilfering zijn ook onderhevig aan barstvorming.

Gebogen fronton

Altaarstuk door Benedictus de Noose

¹⁸ (Ornament cvba 2012-2013)

¹⁹ (Ornament cvba 2012-2013)

Altaartafel
© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

Overzicht altaar

3.7.3 DOKSAAL

Beschrijving:

- Uitvoerder niet gekend
- Materialen blauwe hardsteen met details in andere steensoorten (rode marmer, albast), houten deuren en zuilen
- Datering vermoedelijk 16de eeuws, afkomstig uit Sint-Martinuskerk verplaatst in 1771²⁰
- Plaats geplaatst aan ingang
- Beschrijving
Opgebouwd uit blauwe hardsteen, kolonetten en zuilen uit rode marmer met albasten basement en kapiteel. De deuren zijn in hout, met houten kolonetten met marmerimitatie en albasten kapitelen. De voorzijde is rijker uitgewerkt dan de achterzijde.

Diagnose:

Het doksaal vertoont geen verzakkingen en is structureel in goede staat. De voegen tussen de kapitelen en de latei zijn nog aanwezig maar hechten niet meer aan de latei. De blauwe hardsteen is mechanisch beschadigd en vertoont een verpoedering onder de zwarte verflaag. De pilaren uit rode marmer vertonen een typisch verweringsverschijnsel; verlies van materie in aders aan het oppervlak. De albasten kapitelen zien er qua oppervlakte redelijk uit. Structureel zijn er grote lacunes zichtbaar. Er zijn enkele herstellingen uit gips aanwezig, die vaak niet meer volledig zijn. De basementen in albast zijn qua oppervlakte in dezelfde toestand als de kapitelen. Ook hier zijn oude herstellingen in gips aangebracht, die qua kleur en transluciditeit niet aansluiten bij de oorspronkelijke materie. Enkele witte marmeren inzetstukken van de basementen hechten nog goed aan het origineel maar hebben que oppervlakte ook lichte schade. De fries langs de achterzijde van het doksaal is bepleisterd met kalkmortel, die verpoederd is en door zouten zijn er opstuwingen van de marmerimitatie. De grote witte kalkstenen kapitelen aan de voorzijde hebben afgebroken onderdelen en lacunes. Het wijwaterbekken aan de ingang rechts is helemaal verzand en dus in zeer slechte staat. De centrale deur met twee vleugels en de zuilen zijn uitgevoerd in hout. Een zuil ontbreekt. Het hout is weinig aangetast door houtborende insecten en verkeert in goede staat.

Doksaal boven

Doksaal onder

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

²⁰ (Ornament cvba 2012-2013)

3.7.4 BIDBANK

Beschrijving:

- Uitvoerder niet gekend
- Materialen hout, leder
- Datering ANNO 1954
- Plaats voor koorafsluiting, tussen eerste rij stoelen
- Beschrijving
Houten bidbank met onderaan trede met lederen bekleding. Centraal een achterliggend paneel geflankeerd door twee smalle panelen met daarboven geprofileerde lijst met 'ANNO 1954'. Bovenaan bevindt zich een schuin blad ingedeeld in drie panelen. Het centrale opengaande paneel bestaat uit glas, de twee uiterste houten panelen bevatten een opschrift '... Job' en 'bid voor ons'.

Diagnose:

De bidbank is algemeen in goede staat

Bidbank

Bidbank

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

3.8 BEELDEN

3.8.1 CALVARIEBEELDEN

Beschrijving:

Uitvoerder	niet gekend
Materialen	eikenhout met gepolychromeerde afwerking
Datering	volgens KIK 17 ^{de} eeuw, gezien kwaliteit in vraag te stellen, stijlkenmerken zijn 19 ^{de} eeuw, dievenijzers vermoedelijk aangebracht in 1984 ²¹
Plaats	Beeldengroep buiten ten noordzijde van kapel in de vierde travee
Beschrijving	Christus aan het kruis, Maria en Johannes. Het Christusbeeld is in de muur verankerd. Twee stalen trekkers tussen de steunberen, die ook dienst doen als diefstalbeveiliging

Diagnose:

Structureel zijn er geen problemen. Eikenhout is goed bestand tegen een buitenklimaat. Voorheen zijn er reeds herstellingen gebeurd, waaronder het opnieuw vernagelen van het gezicht van Maria, waarbij de nagels onvoldoende diep zijn ingedreven. Het grootste probleem zijn de afwerkingslagen en de laatste laag gipsgrondering, die niet geschikt is voor het buitenklimaat. De laatste verflaag, alkydharsverf, heeft slechts een tijdelijke houdbaarheid buiten. Craquelévorming en afschilfering beginnen zich overal te manifesteren en zullen op termijn doorbreken. De beelden hebben algemeen te lijden onder een dikke en hardnekkige laag oppervlaktevuil.

De calvariegroep is een erfgoedelement. De beelden worden beschouwd als onroerend door aard en zijn integraal deel van het monument.

Dievenijzers calvariegroep beelden

Calvariegroep

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

²¹ (Ornament cvba 2012-2013)

3.8.2 ENGELN/ KANDELAARS

Beschrijving:

Uitvoerder niet gekend
 Materialen gips, gepolychromeerd
 Datering niet gekend
 Plaats weerszijden koor, vroeger op het doksaal (zie fotosurvey KIK 1948)
 Beschrijving twee polychrome gipsen klamphouders. Twee staande gevleugelde engelen die een lange staander vasthouden waarop een lamp is bevestigd. De engelen hebben lang haar en een gewaad uit twee delen, een wit kleed met daarover een blauw kleed.

Diagnose:

Gelijkaardige staat van beide engelen. De beelden zijn in redelijke conditie, enkel de kandelaar zit los. De beelden zijn sterk vervuild en de verflaag vertoont meerdere schademechanismen. De wijsvinger van de rechterhand en een stukje van de linkervleugel van engel 2 zijn afgebroken. De beelden vertonen barstvorming, afschilfering en lacunes in de verflaag. De picturale laag vertoont een verlies aan cohesie en verkleuring van de goudverf. Bij engel twee is er zwarte schimmelvorming in de hoeken van de plooi van de vleugel aanwezig.

Gezicht engel
 © Ornament cvba

Zuidelijk
 gepositioneerde
 engel
 © Architecten
 Beeck&Hermans bvba,
 2009

Gezicht engel
 © Ornament cvba

3.8.3 HEILIG HART BEELDEN

Beschrijving:

Uitvoerder niet gekend

Materialen gips, gepolychromeerd

Datering niet gekend

Plaats weerszijden schip

Beschrijving twee heilig hart figuren op neogotische console, links Heilig Hart Maria, rechts Heilig Hart Christus. De beelden zijn gebroken wit geschilderd, de console wit.

Diagnose:

Uitstekende toestand, er is enkel oppervlaktevervuiling aanwezig.

Heilig Hart Christus

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

Heilig Hart Christus

© Ornement cvba

Heilig Hart Maria

© Ornement cvba

3.9 OMGEVING

Beschrijving:

Datering 1935

Omschrijving

- Groen:
 - De kapel wordt omgeven door een gekandelaarde bomenrij van linden met daaronder in bol gesnoeide taxussen aan de noordgevel en de zuidgevel.²²
 - De ommuurde perken zijn beplant met bodembedekkers.
- Paden:
 - Paden bedekt met betonnen straatstenen.
- Ommuring:
 - Het geheel wordt gescheiden van de straat door een laag bakstenen muurtje afgedekt met ezelsrug.
 - De paadjes zijn omgeven door gemetselde bakstenen muurtjes met ezelsrug. Op een aantal plaatsen zijn deze vervangen door betonnen boordstenen. Vroeger waren de muurtjes opgebouwd uit rotsblokken (foto 1970 Vlaamse Gemeenschap).

Diagnose:

De gemetselde muurtjes aan het pad van de grotkapel zijn zeer onstabiel en hebben hun levensduur bereikt. De recentere gemetselde muurtjes rondom de kapel zijn nog in goede staat. Enkele straatstenen liggen los en zijn beschadigd, vooral rond de Heilig Grafkapel.

Sint-Jobkapel met muurtjes opgebouwd uit rotsblokken
© Vlaamse Gemeenschap, 1970

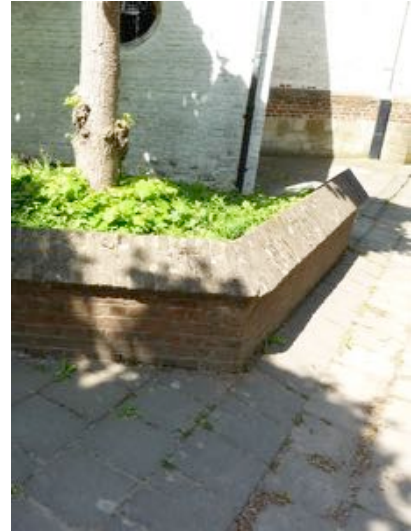

Buitenaanleg

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Sint-Jobkapel, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/243> (geraadpleegd op 9 november 2016).

Onstabiel bakstenen muurtje met ezelsrug

Recent gemetseld baksteen muurtje

Bomenrij van linde en bol gesnoeide taxussen

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

3.10 GROTKAPEL

3.10.1 ROTSCONSTRUCTIE

Beschrijving:

Datering Heilig Grafkapel, gebouwd in 1936

Omschrijving

- Exterieur:
 - Opgebouwd uit natuurlijke rotsblokken
 - Achterzijde voorzien van gecementeerde rotsbepleistering, mogelijk een herstelling of de originele afwerking
 - Rondboogdeuropening gemetseld in baksteen
- Interieur:
 - Vloer:
 - Vloer inkomportaal bestaat uit een mozaïek.
 - Wanden:
 - Inkomportaal uitgevoerd in metselwerk, waar een kruis is ingewerkt.
 - Deel na het inkomportaal bestaat uit een rotsconstructie.
 - Scheiding tussen inkomportaal en beelden door enkele vierkante kolommen met centraal traliewerk op een borstwering met mozaïek op een blauwe hardstenen trede.
 - Plafond:
 - Bestaat uit metselwerk ter hoogte van het inkomportaal
 - Bestaat uit een rotsconstructie na het inkomportaal.

Diagnose:**Exterieur:**

Tijdens de exterieurrestauratie 2017 werd het exterieur grotkapel hersteld, de natuursteen werd gereinigd en de loszittende blokken werden terug ingemetseld. Het metselwerk werd zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde gereinigd en hersteld.

Interieur:

- Vloer: de mozaïekvloer van het inkomportaal is vervuild
- Wanden en plafond: het metselwerk en rotsconstructie werden gereinigd en hersteld tijdens de exterieurrestauratie in 2017.

Mozaïekvloer

Heilig Grafkapel

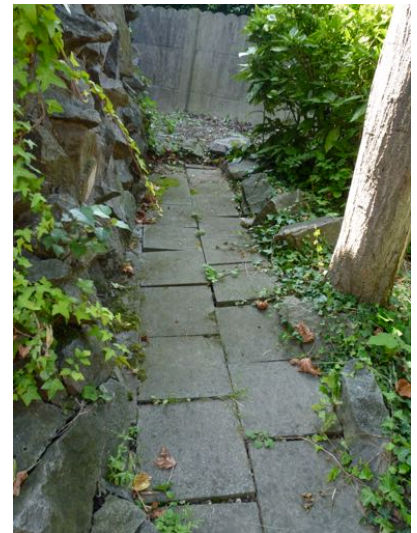
Scheiding tussen beeldengroep en inkom

Schade aan rotskapel

Schade aan rotsbeploistering

Straatstenen rondom kapel

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2011

3.10.2 BEELDEN UIT GROT

Beschrijving:

Uitvoerder niet gekend, uit atelier van massaproductie

Materialen gips, gepolychromeerd

Datering niet gekend

Plaats In kunstmatige buitengrot, gelegen in de zuidwestelijke hoek van perceel, nu verplaatst naar binnen onder de trap naar het doksaal wegens schade.

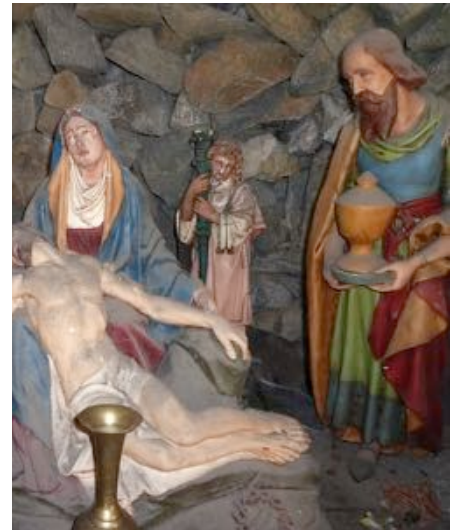
Beschrijving zes gepolychromeerde gipsen beelden, vijf van de zes horen bij elkaar. Verzameling van christelijke beelden; treurende Johannes, drie wijzen of koningen, figuur met kandelaar, piëta.

Diagnose:

De grot heeft last van lekkage, hierdoor traden er meerdere schadefenomenen bij de beelden op. De beelden zijn naar binnen verplaatst bij het materiaal technisch onderzoek. Algemeen zitten er lacunes en haarscheurtjes in de afwerkingslaag van alle beelden. De afwerkingslaag is bros en afgeschilferd. De dragers van enkele beelden (drie wijzen of koningen) bevatten ook enkele lacunes. Alle beelden zijn stoffig en kennen een hardnekkige oppervlaktevervuiling.

Gipsen beelden uit grotkapel

Gipsen beelden uit grotkapel

© Architecten Beeck & Hermans bvba, 2009

4 BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

De Sint-Jobkapel is beschermd als monument en de onmiddellijke omgeving van de Sint-Jobkapel als cultuurhistorisch landschap. In het beschermingsbesluit wordt de erfgoedwaarde van de Sint-Jobkapel als volgt omschreven: "De Sint-Jobkapel is beschermd als monument omwille van het algemeen belang."²³

Deze waarde wordt gevormd door de:

- Historische waarde:
 1. Het befaamde bedevaartsoord is getuige van een eeuwenlange devotie aan Sint-Job. Zo refereert de kapel ook naar de geschiedenis van de pestepidemieën Aalst.
 2. De oorsprong van de Sint-Jobkapel gaat terug tot 1429. Het koor dateert van deze fase. In 1663 werd de kapel een travee vergroot naar het westen toe. Dit volume is behouden. Het 17de eeuws concept en de ruimtelijkheid werd tot op vandaag bewaard.
 3. De huidige aankleding kwam tot stand in de 18de eeuw. Het altaar, het doksaal en de communiebank werden geplaatst ter verfraaiing van de kapel in deze periode.
- Architecturale waarde:

De kapel werd opgetrokken in een laatgotische architectuur. De raamopeningen gaan terug tot de bouw van de kapel. Enkel in 1663 werd de kapel met een travee vergroot naar het westen toe. De westgevel heeft centraal een groot venster in de stijl van de vensteropeningen in de noord- en zuidwand van het eerste bouwdeel. Hierdoor vormt de Sint-Jobkapel een representatief voorbeeld van de laatgotische stijl.
- Sociaal-culturele waarde:

De Sint-Jobkapel was eeuwenlang een plek voor samenkomst. Het gebouw staat symbool voor de traditie omtrent de verering van Sint-Job in en rond Aalst. Het belang van de kapel groeide als bedevaartsoord in de 17de eeuw door de nieuwe pestgolf. Hiervan is de vergroting van het inkomportaal (1662) getuige. In de 18de eeuw bleef de kapel een drukbezochte bedevaartplaats. De herstellingsperiodes hingen vaak samen met het heropleven van de kapel als bedevaartsoord, waarvan de laatste rond het midden van de 20ste eeuw kan geplaatst worden. De kapel is eeuwenlang gemeenschapsvormend blijven werken.

De Sint-Jobkapel en omgeving werd beschermd als cultuurhistorisch landschap omwille van het nationaal belang.²⁴

Deze waarde wordt gevormd door de:

- Landschappelijke waarde:

Het ensemble van de kapel en de onmiddellijke omgeving met groenaanleg en Heilig Grafkapel is beeldbepalend.

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Sint-Jobkapel, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/243> (geraadpleegd op 9 november 2016).

²⁴ Beschermingsbesluit 'Sint-Jobkapel: omgeving' <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/900/bestanden/4454>, (geraadpleegd op 9 november 2016)

5 VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER

Het beheer van dit onroerend erfgoed moet ervoor instaan dat de aanwezige erfgoedwaardes worden beschermd en veiliggesteld voor de toekomst met een maximaal behoud van de nog aanwezige historische afwerkingen, alsook waardevolle toevoegingen.

Een goede visie ten aanzien van het conserveren en restaureren van het patrimonium vertrekt vanuit een fundamentele zorgende en behoudende aanpak en is gebaseerd op de gekende charters van Venetië, het Burra Charter en het Charter van Krakow, maar ook op de ICOMOS documenten, zoals het Nara document over authenticiteit (1994) en de 'Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites' (1998). Historische evolutie, integraliteit, materiële authenticiteit, zorg voor het detail en een realistische conserverende houding met onderhoudsvriendelijke, duurzame en reversibele oplossingen staan hierin centraal. Bij restauraties wordt er geopteerd voor zachte restauraties, waarbij de voorkeur gaat naar behoud en herstel van het oude en waardevolle, eerder dan vervangen of vernieuwen ervan. Maximaal behoud van authentiek materiaal of het historisch gegroeide lagenpakket is vanzelfsprekend. Structurele, bouwfysische en materiële verbeteringen of consolidaties worden aangebracht met traditionele technieken in combinatie met moderne technieken zonder hierbij het historische materiaal te beschadigen of te veranderen.

De kapel is niet meer in gebruik voor eredienst. Vanuit de vzw Dekenale Werken van het Dekenaat Aalst wordt er actief gezocht en overlegd met de Stad Aalst en andere instanties om een gepaste herbestemming te onderzoeken. Er wordt nagedacht over opties voor een nieuw gebruik, waarbij een zacht gebruik voorop wordt gesteld. Er wordt een desaffectatie overwogen. Naar herbestemming wordt er gedacht aan gebruik door de omliggende scholen, kunstenaar, conservatorium, academie, e.a. Deze opties zullen worden aangekaart bij de nodige instanties en de cultuurraad. De focus zal liggen op toerisme. De kapel kan toeristisch ontsloten worden door de aanleg van een fietsroute langs de kapel.

5.1 HOOFDDOELSTELLINGEN

Er wordt uitgegaan van het behoud, verbetering en herstel van de waarden die aan de grondslag van het onroerend erfgoed liggen:

Het 17de eeuwse bouwvolume dient te worden behouden en hersteld, voor de buitenschil werd een restauratiedossier opgemaakt en goedgekeurd door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid. De uitvoering ging van start in 2017:

- Gevels te behouden met inbegrip van de openingen, voor de afwerking wordt gekozen voor een ademend verfsysteem dat zal zorgen voor het uitzicht van een gekaleide afwerking. Deze optie werd gekozen omdat een deel van de muren werd afgewerkt met een dampdichte verf.
- De deuren zijn historisch en te restaureren
- Glas-in-loodinvulling is niet historisch en weinig waardevol.
- De dakconstructie is niet 17de eeuwse met leien bedaking historische toestand is te herstellen
- De bakgoten zijn niet historisch en dienen vervangen te worden door hanggoten met springkepers, dit sluit beter aan bij het historisch uitzicht zonder goten.

De onmiddellijke omgeving dient te worden behouden en hersteld, voor de buitenaanleg werd een restauratiedossier opgemaakt en goedgekeurd door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid. De uitvoering ging van start in 2017:

- De Heilig Grafkapel, bestaande uit een rotsconstructie, wordt behouden en hersteld.

-

Het 17de en 18de eeuwse interieur dient behouden en hersteld:

- Het gewelf wordt behouden en gerestaureerd. Het geheel wordt hersteld met traditionele pleistermaterialen op basis van kalk. Voor de afwerking wordt geopteerd voor een ademende silicaat- of siloxaanverf vanwege de onderliggende olieverflagen.
- De wanden worden behouden en gerestaureerd. De cementpleister wordt behouden en hersteld en afgewerkt met een duurzaam verfsysteem.
- De vloer wordt behouden en gerestaureerd. Deze wordt gereinigd en hersteld.
- Het vast meubilair wordt behouden en gerestaureerd. Het 18de eeuwse altaar wordt behouden en gereinigd met plaatselijke retouche. Het schilderij van het altaar wordt grondig gerestaureerd, het is voorlopig gedemonteerd en bewaard in het depot van de provincie.

- Het doksaal is 17de-eeuws maar werd in de 18de-eeuw in de kapel geplaatst. Deze wordt gereinigd en hersteld. De communiebank wordt grondig hersteld en gerestaureerd.
- Omwille van de vochthuishouding in de kapel, de schimmelvorming op het gewelf en de condensatie op de muren, is het nodig om verwarming aan te brengen in de kapel. Deze zal het binnenklimaat verbeteren.

De beelden van de calvarie dienen te worden behouden en hersteld:

- Behoud en herstel van de houten beelden van de calvarie.

5.2 NEVENDOELSTELLINGEN

Beheeropties die nodig zijn om het onroerend erfgoed te valoriseren en aan te passen aan zijn toekomstige functie.

Om de toekomst en het gebruik van de kapel op termijn niet te belasten en tevens mogelijkheden naar neven- of herbestemmingen mogelijk te maken, is het aanbrengen van verwarming eveneens aangewezen. Nieuwe elektriciteit en beperkt sanitair zal voorzien worden in de sacristie. Dit sanitair bestaat uit een toilet en er is mogelijkheid tot een keuken.

6 OPSOMMING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De restauratie gebeurt volgens de grondbeginselen van de monumentenzorg. Het Charter van Venetië vormt nog steeds een waardevolle leidraad.

Hieronder volgt een opsomming van de werken die, op basis van de huidige kennis van het gebouw, nodig zijn voor een duurzame restauratie volgens de regels van de kunst en voor een aanpassing naar een toekomstig gebruik van de Sint-Jobkapel. Mogelijks zal deze lijst verder verfijnd en aangevuld moeten worden bij de opmaak van de concrete dossiers. Het valt ook niet geheel uit te sluiten dat er zich over een periode van 20 jaar onvoorziene calamiteiten voordoen (brand, vandalisme, ...) die opnieuw meer ingrijpende maatregelen kunnen noodzaken. Het spreekt voor zich dat alle voorzorgen zullen genomen worden om deze kans tot een minimum te beperken.

6.1 EENMALIGE WERKZAAMHEDEN

De werkzaamheden zullen gefaseerd worden zoals hieronder aangegeven, al kan deze indeling nog wijzigen naargelang de werken verder worden gedetailleerd.

Aard der werken	Vrijstelling toelating
Dossier 1: Restauratie exterieur en onmiddellijke omgeving	nvt
<i>Voor het exterieur is reeds een restauratiedossier opgemaakt en goedgekeurd door Onroerend Erfgoed. De premie is reeds toegekend 21 maart 2016. De uitvoering start begin 2017.</i>	
Dossier 2: Restauratie interieur	
<u>Wanden:</u> 1. Herstellen barstvorming cementpleister 2. Schilderwerken wanden met hedendaags verf-systeem aangepast aan cementpleister (vb. siloxaanverf) in een witte kleur Wanden aan kooreinde achter altaar reinigen, fixeren en beschermen	
<u>Tongewelf:</u> 3. Dispersieverven verwijderen 4. Gipsherstellingen verwijderen 5. Herstel met traditionele pleister op basis van kalk 6. Herschilderen met silicaatverf, siloxaanverf of caseïneverf (te testen)	
<u>Grotkapel:</u> 7. Interieur ontmossen en reinigen 8.	
<u>Altaar:</u> 9. Reinigen en plaatselijk retoucheren Grondige restauratie schilderij op doek	
<u>Doksaal:</u> 10. Reinigen en afname vernis 11. Herstel doksaal 12. Reconstructie en pattineren ontbrekend kapiteel in albast	
<u>Communiebank:</u> 13. Herstel en restauratie	
<u>Beelden Calvariegroep</u> 14. Conserveren 15. Verwijderen plamuurlaag	
<u>Vloer:</u> 16. Reinigen 17. Barsten en verzakkingen herstellen 18. Te hard gebarsten tegels vernieuwen	
19. Reinigen en herstellen gipsen beelden interieur	x
Reinigen en herstellen gipsen beelden rotskapel	x
Plaatsen pomp, hydrofoorgroep en uitgietsbak in sacristie	
Plaatsen gasketel sacristie	
Plaatsen plintconvectoren of radiatoren	
Voorzien sanitair (toilet)	

--	--	--

6.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN

Om het gebruik van het gebouw te verzekeren naar de toekomst toe zijn er naast éénmalige werken ook terugkerende maatregelen te voorzien. Hierbij bekijkt men op lange termijn welke onderhoudsmaatregelen in de toekomst moeten herhaald worden en met welke regelmaat dit dient te gebeuren. Niet-limitatieve opsomming:

Aard der werken	Frequentie	Vrijstelling toelating
Onderhoud exterieur en onmiddellijke omgeving		
1. Onderhoud van de daken en regenwaterafvoer	1x/jaar	n.v.t.
2. Onderhoud dakconstructie en klokkenstoel	1x/10 jaar	n.v.t.
3. Onderhoud buitenschrijnwerk en glas-in-lood	1x/jaar	n.v.t.
4. Schilderen buitenschrijnwerk	1x/10-15 j	n.v.t.
5. Nazicht en uitgebreid onderhoud van de buitenschil	1x/5 jaar	n.v.t.
6. Herschilderen gekaleide en gepleisterde geveldelen	1x/20 jaar	n.v.t.
7. Onderhoud groenaanleg	1x/jaar	n.v.t.
8. Onderhoud buxusbollen en leilinden	1x/jaar	x
Onderhoud interieur		
1. Nazicht en uitgebreid onderhoud van de binnenschil	1x/5 jaar	n.v.t.
2. Onderhoud vloeren	1x/jaar	n.v.t.
3. Onderhoud houten meubilair		
- Ontstoffen	1x/2jaar	n.v.t.
- Beperkt herstel en boenen	1x/5jaar	n.v.t.
Technieken		
1. Klokken	1x/jaar	n.v.t.
2. Inspectie bliksembeveiliging	1x/jaar	n.v.t.
3. Inspectie brandblustoestellen	1x/jaar	n.v.t.
4. Onderhoud CV-ketel en toestellen	1x/jaar	n.v.t.
5. Keuring elektriciteit	Elke 25 jaar	n.v.t.

Onderhoud exterieur en onmiddellijke omgeving

- Onderhoud van de daken en regenwaterafvoer
Nazicht en onderhoud van de daken, dakgoten, klokkentoren, leien daken en dakaansluitingen. De daken dienen frequent gecontroleerd te worden op gebroken leien, verstopte of lekkende dakgoten, slechte dakaansluitingen, begroeiing edg. Bij vaststelling van gebreken zullen deze onmiddellijk worden hersteld.
- Onderhoud dakconstructie en klokkenstoel
A.h.v. de inspecties van Monumentenwacht zullen onderhoudswerkzaamheden aan de dakconstructie nodig zijn: verhinderen duiventoegang, reiniging, lokaal houtherstel of houtbehandeling indien schade is opgetreden,...
- Onderhoud buitenschrijnwerk en glas-in-lood
Regelmatig nazicht op glasbreuk, goede sluiting, .. en herstelling
- Schilderen en beitsen buitenschrijnwerk en metalen delen
Afhankelijk van de oriëntatie en de vochtbelasting is de afwerking te herdoen om de 10 à 15 jaar, waarbij dezelfde materialen en kleurstellingen worden gehanteerd.
- Nazicht en uitgebreid onderhoud van de buitenschil. A.h.v. de driejaarlijkse inspecties van Monumentenwacht, zullen onderhoudswerken uitgevoerd worden: verwijderen begroeiing, plaatselijk

herstel voegwerk of parement vnl. van vocht belaste delen (plinten, plintlijsten, dorpels, afzaten van ramen)

6. Herschilderen van gekaleide en gepleisterde geveldelen in dezelfde kleurstelling en materialen als bij de exterieurrestauratie.
7. Onderhoud grasperken en groenaanleg. Jaarlijks worden de grasperken en de aanleg rond de kapel onderhouden zodat er geen wildgroei tegen het gebouw is met vervuiling en verwerking tot gevolg.

Onderhoud interieur

1. Nazicht en uitgebreid onderhoud van de binnenschil:
A.h.v. de inspecties van Monumentenwacht zullen onderhoudswerkzaamheden aan het interieur nodig zijn: opvolging vocht- en zoutproblematiek, remediëren van lokale beschadigingen in de afwerklagen, onderhoud lokale verzakte of beschadigde vloertegels ,...
2. Onderhoud vloeren: jaarlijks reinigen van de stenen vloeren met een natuurzeep op basis van voedende lijnolie en jaarlijks reinigen en boenen/oliën van planken vloeren,...
3. Onderhoud houten meubilair:
 - ontstoffen van het geheel
 - beperkt herstel, retoucheren waar nodig en boenen indien van toepassing

Technieken:

1. Klok: onderhoud en controle gebeurt jaarlijks.
2. Inspectie bliksembeveiliging:
Jaarlijks bliksembeveiliging laten controleren door een erkend keuringsorgaan.
3. Inspectie brandblustoestellen:
Jaarlijkse inspectie van de brandblustoestellen. De inspectie dient door een erkend inspectieorganisme te gebeuren.
4. De CV-ketel dient jaarlijks onderhouden te worden door een erkende loodgieter. De verwarmingstoestellen (radiatoren, convectoren) dienen jaarlijks gereinigd voor het stookseizoen
5. Keuring elektriciteit:
Keuring elektriciteit. Dit dient door een erkend keuringsorgaan te gebeuren. Dit onderhoud zal elke 25 jaren gebeuren.

7. MANIER EN TIJDSTIP VAN OPVOLGING

De beoogde beheerdoelstellingen zullen opgevolgd en geëvalueerd worden. De eigenaar of gebruiker volgt de uitvoering van het beheersplan op.

7.1 EENMALIGE WERKZAAMHEDEN

De eigenaar heeft een gespecialiseerde restauratiearchitect aangesteld begin 2016.

Planning:

Dossier 1: Restauratie exterieur en onmiddellijke omgeving

De restauratiepremie is toegekend in 2016. De uitvoering start begin 2017.

De werken worden opgevolgd door het bouwteam dat bestaat uit:

- ontwerper: Architecten Beeck & Hermans
- opdrachtgever: VZW Dekenale Werken van het Dekenaat Aalst
- premieverlenende overheid: agentschap Onroerend Erfgoed
- stad Aalst

Dossier 2: Restauratie interieur

Het restauratiedossier wordt opgemaakt na goedkeuring van het beheersplan. Er zal beroep gedaan worden op een erfgoedpremie.

De werken worden opgevolgd door het bouwteam dat bestaat uit:

- ontwerper: Architecten Beeck & Hermans
- opdrachtgever: VZW Dekenale Werken van het Dekenaat Aalst
- premieverlenende overheid: agentschap Onroerend Erfgoed
- stad Aalst

7.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN

Er is een overeenkomst met Monumentenwacht vzw voor een regelmatige inspectie (ongeveer 3-jaarlijks) van het monument, zowel van het interieur als het exterieur. Monumentenwacht vzw maakt van iedere inspectie een verslag op. Dit verslag wordt digitaal verzonden aan Onroerend Erfgoed.

Het grondige onderhoud zal gebeuren door gespecialiseerde firma's, die worden aangeschreven en de werken toegewezen krijgen, om het periodiek onderhoud uit te voeren of om gevolg te geven aan de specifieke opmerkingen in de rapporten van Monumentenwacht vzw of keuringsattesten.

Periodieke keuringen door controle-organen gebeuren volgens onderhoudscontracten door de Kerkfabriek.

Voor het grondige onderhoud of de noodzakelijke keuringen zullen gespecialiseerde firma's worden aangeschreven en de werken toegewezen om gevolg te geven aan de specifieke opmerkingen in de rapporten van Monumentenwacht vzw of om de periodieke keuringen en onderhoud uit te voeren.

8. BIJLAGEN

Bijlagen	Niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)	Bijgevoegd
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)		Zie hoofdstuk 1
Lijst van premiegerechtigde werken		Zie hoofdstuk 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		Zie hoofdstuk 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	Niet van toepassing	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Niet van toepassing	
Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie	Niet van toepassing	
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	Niet van toepassing	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	Niet van toepassing	
Extra bijlage: gevelplannen en inplantingsplan/dakenplan		Bijlage 1

9. BIBLIOGRAFIE

- Agentschap Informatie Vlaanderen
- www.aalst.tv, 2016
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Sint-Jobkapel, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/243> (geraadpleegd op 9 november 2016).
- Beschermingsbesluit 'Sint-Jobkapel: omgeving' <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/900/bestanden/4454>, (geraadpleegd op 9 november 2016)
- Bing Maps, Bingmaps.com, (geraadpleegd op 9 november 2016)
- Cadgis, cadgis.be, (geraadpleegd op 9 november 2016)
- De Potter, F., Broeckart, J., *Geschiedenis der Stad Aalst, 't voormalige land van Aalst*, p. 321-326, 1875.
- Geukens, E. 'De Sint-Jobkapel te Aalst'
- Ornament cvba, Materiaaltechnisch vooronderzoek Sint-Jobkapel te Aalst, 2016
- Robben, M., Metselaarstekens/ Merktekens, Aalst Sint-Jobkapel, www.graafschaploon.be, laatst geraadpleegd 28 oktober 2016.
- Van de Poorten, J.P., Strypens, H., *'De Cahiers van de Generale'*, *Dialogo*.
- Van Nuffel, P., *Alostum Religiosum, Beelden en schetsen uit den besloten tijd, Canaletto, Aalst*, 1911